

DOMOWNIK (68) *sb m*

Oba o jasne.

sg N domownik (2). ◇ *G* domownika (3). ◇ *I* domowniki(e)m (2). ◇ *pl N* domownicy (19). ◇ *G* domowników (16); -ów (1), -(o)w (15). ◇ *D* domownik(o)m (7). ◇ *A* domowniki (11). ◇ *I* domowniki (4) *KromRozm III*, *SkarŻyw*, *NiemObr*, *Phil*, domownikami (3) *PowodPr* (2), *SkarKaz*. ◇ *L* domownikách (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

Członek rodziny, służący mieszkający w jednym domu, gospodarstwie razem z właścicielem [najczęściej w pl]; contubernalis, domesticus, familiaris, proximus Cn (68) : BibRadz Matth 10/25; Gdy dawać nie maż woley/ nic po obietnicy/ Ale wżdy niech nie płaczą twoi Domownicy. Prot D3v; BudBib I 144c marg; CzechRozm 99v, 131v; drudzy łą ktorzi w chałupkach swoich mieżzkaiąc/ swoie/ y domownikow fwych [suas et suorum] potrzeby/ iako mogą opatrzią. ModrzBaz 37v, 15, [38], 82v; SkarJedn 7 [2 r.], 12, 304; Zywoť S. Anzelmá Arcybiskupá Kántuáreńskiego/ piány od Edynnera Angliká domowniká iego. SkarŻyw 331, A5v, 211, 347, 498, 597; CzechEp 22, 72; NiemObr 8; Calep 486b; LatHar 461; y był okrzczony łam/ y wżyřcy domownicy iego [et omnis domus eius] nátychmiałt. WujNT Act 16/33, Matth 10/25, Act 10/7, 1.Cor 1/11, s. 576, 666, 734; Cudzoziemców zřobą nie przywoźcić, y odpráwić okrom niektórych domowników. SarnStat 108; Drudzy czeláđzi heretyctwá dopuřczaią/ y śmieią ná chlebie swoim chowác iad domownikow wżyřtkich: ifkrę ktorą dom wżyřtek zgorzeć może. SkarKaz 422b, 158b, 422a [2 r.], 519a, 610b, 639b; GosłCast 61; SkarKazSej 671b.

W połączeniach szeregowych (6): Maż piękną zábawę wdomu [...] á zwłazczá gdy co ku náuce y nápráwie domownikow twoich/ dziatek/ y czeladki vczynić chceřz. *SkarŻyw* A4v; *NiemObr* 9; RAćz miłostíwy Boże/ rządzic y řprawowác dom moy/ łyny/ czeladkę/ y domowniki moie *LatHar* 629, 629, Aaa5v; *PowodPr* 63.

Przysłowie: z domownikow nářzych/ nawięřzy nieprzyaiaciele nářzy *SkarŻyw* 200; y będą nieprzyaiacioly człowiekowi domownicy iego [et inimici hominis domestici eius]. *WujNT Matth* 10/36.

Szeregi: »czeláđzi i domownicy« (1): á do te⁸⁰ należy/ áby oná czeladz y wżyřcy domownicy [familia ac omnes domestici] weřpolek żyli *ModrzBaz* 2v.

»gospodarz abo domownik« (1): Skoro fię gđzie dom záźze/ Gořpodarz ábo ktorzy domownik [paterfamilias aut domesticorum aliquis]/ niech wnet z domu wybieży: á ogień obwoływa. *ModrzBaz* 83v.

»domownik a(ł)bo (i) przyjaciel« [szyk 2 : 1] (3): pořpolicie to bywa/ iż nieráđzi fię dawaią [krolowie] domownikom ábo przyaiaciolom [familiaribus] řwym/ ábo y wżyřtkim ktorzi około nich wřtáwicznie bywaią. *ModrzBaz* 130; *Phil* L4; Mażże ty przyjaciela álbo domowniká Báczenia řtátecznego? *CiekPotr* A4.

»domownicy i řsiedzi« (1): Zbieřeli řię w tem czářie domownicy y řsiedzi wżyřcy [a domesticis et vicinis omnibus]/ oględowáli onego ránnego/ á on iuż leżac kona. *ModrzBaz* 31.

»řludzy abo domownicy« (1): Y czeřo řromotá mowic/ žeby przed řługami ábo domownikami/ tego co wypili niemieli zwrócić *PowodPr* 73.

Przen: Mieszkaniec królestwa bożego; wierny, sługa boży (12) : [ktorzyście] ochotnie męki podięli/ y przeto teras iáko domownicy iego [Boga]/ złączeni z nim iesteście SkarŻyw 120; PowodPr 17.

Wyrażenia: »domownik boży« = domesticus Dei Vulg, PolAnt (7): Páweł S. powyeda/ iż Ephezowye fá zbudowani myełfczány fwyętych á domownicy bożymi. KromRozm III G5v; BiałKaz C2; BudNT Eph 2/19; NiemObr 36; A przeto iuż więcey nie iesteście goście y przychodnie: áleście fpołmiefzczanie z świętymi y domownicy Boży WujNT Eph 2/19 [przekład tego samego tekstu BiałKaz C2, BudNT, NiemObr 36]; SkarKaz 517b, 634b.

»domownik wiary« = współwyznawca; domesticus fidei Vulg, PolAnt (3): A przeto poki czás mamy dobrze działaymy ku wżem/ á nawięcey ku domownikom wiáry. BudNT Gal 6/12 [10] [przekład tego samego tekstu WujNT]; CzechRozm 230v; WujNT Gal 6/10.

Synonimy: krewny, przyjaciel, sługa.

Cf DOMAK, DOMOWIEC, DOMOWIT